

ויקהל

בואי כלה - שבת מלכתא

- א. מדוע היו עם ישראל יכולים לטעות ולחשוב, שמותר לחלל שבת בשביל לבנות את המשכן?
- ב. מפני מה נלמדות ל"ט אבות מלאכות האסורות בשבת דווקא ממלאכת המשכן?
- ג. איזו מטרה נעלה יש ליום השבת, שחשובה לעין ערוך אפילו משמירה על ל"ט מלאכות האסורות?
- ד. מה הסיבה לכך שיש נוסחאות שונות לתפילות השבת: בערבית - "אתה קדשת", בשחרית - "ישמח משה", ובמנחה - "אתה אחר"?
- ה. מדוע כל עניני השבת כפולים: שני כבשים, לחם משנה, שני נרות, "זכור ושמור"?
- ו. "לכה דודי לקראת כלה" - כיון שהשבת היא הכלה, מי החתן?
- ז. ימות השבוע הזדווגו זה לזה - מי עם מי? ומיהו הזיווג של שבת קודש?
- ח. מי הם מלאכי השרת שאנו שרים לכבודם "שלום עליכם מלאכי השרת"?

שבת - "זמן" עולם הבא, משכן - "מקום" עולם הבא

המצוה הראשונה שנצטוו בה בני ישראל על ידי משה רבינו ברדתו מהר סיני - היתה שמירת שבת. שכן למחרת יום הכיפורים הקהיל משה את כל עדת בני ישראל, ואז נאמר: "ששת ימים תעשה מלאכה, וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה'", ומיד לאחר מכן, הסמיכו את בניית המשכן לשבת. ויש להבין מה פשר סמיכות זו?

הביא רש"י בשם המכילתא, שבא ללמדנו שאין מלאכת המשכן דוחה את השבת.

ויש להבין, מדוע היו עם ישראל טועים לחשוב שמותר לחלל שבת עבור בניית המשכן? וכי מותר לעבור עבירה כדי לקיים מצווה אחרת?

ממבט ראשון יראה המתבונן, שיש מכנה משותף בין שבת לבית המקדש: אומר רבי צדוק הכהן מלובלין זצוק"ל בספרו **פרי צדיק** (אמור ז'), שכתוב בספר יצירה, שלכל דבר בעולם יש מציאות **בנפש בזמן ובמקום**.

נפש - הם עם ישראל קדושים. ומעליהם הכהנים הקדושים.

זמן - היא השבת, מעין עולם הבא, כפי שאומרים בפזמון של שבת: **"מעין עולם הבא, יום שבת מנוחה"**. וכן **במסכת ברכות** (דף נ"ז): מבואר, שעונג שבת הוא אחד משישים מעונג גן עדן!

והמקום - הוא המשכן, אי של השראת השכינה, אי של עולם הבא בתוך העולם הזה.

אם כן, שבת הוא **"זמן"** עולם הבא! ובית המקדש הוא **"מקום"** עולם הבא. ולכן היו עם ישראל עלולים לטעות ולהבין, שיכולים להגיע למעלות רוחניות על ידי המשכן, אפילו אם יזנחו את השבת. הזהירם הקב"ה, שישמרו את השבת - יום שהוא מעין עולם הבא.

ל"ט אבות מלאכות נלמדות ממלאכת המשכן

יתר על כן, יש קשר הדוק ביותר בין שבת למשכן, שכן כל המלאכות האסורות בשבת - נלמדות ממלאכת המשכן.

שבמסכת שבת (דף ע"ג.) מנו ל"ט אבות מלאכות: הזורע, החורש, הקוצר וכו' - כולן מלאכות שנעשו במשכן. ואין הדגש על קושי הפעולה, שכן **"מלאכה"** אינה מוגדרת כעבודה קשה. וראיה לכך, שבשעבוד מצרים כלל לא הוזכר שהשתעבדו במלאכת פרך, אלא בעבודת פרך.

אלא **"מלאכה"** - היא **"פעולת יצירה"**! ואפילו יצירה קלה, כמו כתיבה או קשירה - נאסרה בשבת.

ומדוע, באמת, כל המלאכות האסורות בשבת נלמדות מהמשכן?

מבארים הקדמונים את עומק העניין:

במדרש תנחומא כתוב, שבצלאל היה צריך לחכמה בינה ודעת בבניית המשכן. וזאת למה? כיון שהמשכן הוא בעצם עולם קטן.

והוסיפו חז"ל **במסכת ברכות** (דף נ"ה.), שידע בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ!

כלומר, אף על פי שהעולם נברא בדיבור ואמירה - **"ויאמר אלוקים"** - בכל זאת, הדיבור **"הפעיל"** תהליך של **"פעולת יצירה"** - והן ל"ט **"פעולות יצירה"** שבהן נבראו שמים וארץ!

וזהו עומק הענין: ידע בצלאל לצרף אותיות, שגרמו לפעולות של ל"ט מלאכות שבהן נבראו שמים וארץ! וכיון שכך מובן היטב, ש**"ביום השביעי שבת וינפש"**, ואסר הקב"ה לעסוק ביום זה **"ביצירה"** - שהן אותן ל"ט אבות מלאכות שבהן נבראו גם העולם וגם המשכן!!!

ל"ט מלאכות כנגד ל"ט מלקות ול"ט קללות

ובתוספת נופך:

כידוע, ישנה סגולה גדולה לקרוא בכל יום את ה**תיקוני זוהר** (תיקון מ"ח) הקרוי **"בראשית תמן"**, ושם מתבאר רובד נוסף לל"ט אבות מלאכות:

ל"ט אבות מלאכות הן כנגד ל"ט מלקות, וכנגד ל"ט קללות שנתקללו אדם, חוה, הנחש והאדמה!

שכן אדם, חוה והנחש נתקללו עשר קללות כל אחד, והאדמה נתקללה תשע קללות.

ובספר **שפתי חיים** (ח"ג עמ' ת"ו) מתבאר העומק הנפלא:

אותן ל"ט מלאכות מקשרות בין השבת, המשכן וזמן בריאת העולם!!!

כיון שהשבת היא **"זמן"** מעין עולם הבא. והמשכן הוא **"מקום"** מעין עולם הבא. ואדם הראשון בזמן בריאת העולם חיבר את שניהם גם יחד, כי שכן לו בגן עדן, והיה זה הזמן והמקום היחידים מאז ומעולם שנתחברו להיות אחד!

ובמהר"ל (דעת תבונות סימן קכ"ו) מחדד, שבעצם לא נזקק אדם הראשון בשעת בריאתו לעסוק במלאכת כפיים. **שבמסכת סנהדרין** (דף נ"ט) אמרו חז"ל, שאדם הראשון היה מסב בגן עדן, ומלאכי השרת היו צולין לו בשר ומסננין לו יין.

ומבאר **הבן איש חי**, שהכוונה לרמז על לימוד התורה. הבשר מרמז לחלק הנגלה שבתורה, והיין מרמז לתורת הסוד!

מתבאר על כל פנים, שלא עמל אדם הראשון במלאכת כפיים, אלא עסק

ביצירה רוחנית - לימוד תורה!

ועל מה שנאמר בתורה, שנצטווה "לעבדה ולשמרה", כתוב בזוהר הקדוש (בראשית כ"ז) כך:

"לעובדה" - זו מצות עשה, לימוד התורה.

"לשומרה" - זו מצות לא תעשה, אחת בלבד, שלא לאכול מעץ הדעת.

ובהתאם לכך, מבאר האריז"ל את עומק הענין באופן נפלא:

אדם הראשון בגן עדן לא עסק במלאכת יצירה, כי היה כולו טוב, קודש קודשים! ועל כן - נח ממלאכה, ועסק בדבר אחד בלבד - יצירה רוחנית, שהיא לימוד תורה!

ובשעה שחטא - נתקללו כולם ל"ט קללות שיסודם אחד:

לברור בפעולות גשמיות את הטוב מן הרע. כי האכילה מעץ הדעת עירבה בין טוב לרע, ומאז יש לברר את הקדושה מן הקליפות. כדוגמת החיטה, שיש לעמול בה טרם שמכינים את הלחם - לזרוע, לחרוש ולקצור. לעמר, לדוש, לזרות ולברור. לטחון, לרקד, ללוש ולאפות. והן הן ל"ט אבות מלאכות.

וכיון שחטא אדם הראשון, נשתנה העולם - וממילא נשתנה גם תפקידו. וכך, במקום לעסוק ביצירה רוחנית, נאלץ גם לעסוק במלאכה גשמית. ועל כן נתקלל: "בזיעת אפיך תאכל לחם" - תעמול ותברור אוכל מתוך הפסולת!

ומעתה, אור גדול -

במלאכת המשכן - נבנה המשכן בל"ט מלאכות גשמיות - למען הפיכת מלאכות גשמיות לבית רוחני! בדיוק כפי שהקב"ה ברא את העולם בל"ט מלאכות יצירה, במשך ששה ימים.

אוצר החכמה

וביום השבת - שובתים מל"ט מלאכות גשמיות, משום שחוזרים למצב הדומה לאדם הראשון קודם חטאו, שלא עסק במלאכות גשמיות, אלא ביצירה רוחנית! וכפי שאדם הראשון נצטווה שלא לעבוד, כך גם עם ישראל פוסקים ממלאכה שעסקו בה בששת ימי המעשה!

השבת היא הכלה ואם כן מי החתן?

והנה, במשכן הרגישו כלל ישראל את השכינה באופן מוחשי. וכן לעתיד לבוא, אין אכילה ואין שתייה, אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם, ונהנים מזיו השכינה!

מוכרח אם כן, שכל תכלית השבת היא ממש כמו המשכן והעולם הבא -

ליהנות מזיו השכינה!

וכיון שכך, פשוט וברור שבשבת לא די לו לאדם להימנע מל"ט מלאכות יצירה. הן אמת שהלכות שבת הן מההלכות הסבוכות ביותר בתורה, "כהררים התלויים בשערה", אך על כל פנים, וודאי שזו איננה המטרה היחידה ביום הקדוש הזה, שלא יחלל שבת! אלא, ישנה מטרה אחרת שצריך להשיג בשבת על מנת לזכות לזיו השכינה - לאחד משישים חלקי העולם הבא. ויש לבאר אם כן, מהי חובת יום שבת קודש?

וכדי להבין את סוד ענין השבת, ולהשכיל שחובת יהודי ביום קדוש זה - מלבד הצורך להמנע מ"מלאכות יצירה גשמיות" ב"שב ואל תעשה" - גם ליצור "יצירה רוחנית" ב"קום ועשה", לשם כך יש להתבונן בפיוט הידוע ביותר של רבי שלמה אלקבץ - "לכה דודי":

"לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה". מי היא הכלה? השבת.

כמו שמפורש בגמרא **במסכת שבת** (דף ק"ט.ט), שרבי ינאי לבש בגדים חדשים, כחתן לקראת כלה, ואמר **"בואי כלה"**.

אך אם השבת היא הכלה - מי החתן?

לשם הבנת הדברים תובא הקדמה קצרה:

יש להתבונן שבכל יום, נוסח תפילת העמידה שווה, הן בשחרית, הן במנחה והן בערבית. כך ביום חול, וכך גם ביום טוב. ואילו בתפילות השבת הנוסח שונה:

בערבית - אומרים: **"אתה קדשת את יום השביעי"**.

בשחרית - אומרים: **"ישמח משה במתנת חלקו"**.

במנחה - אומרים: **"אתה אחד ושמך אחד"**.

ומדוע יש נוסחאות שונות לתפילות שבת?

להלן יובאו שתי תירוצים נפלאים:

הטור (או"ח, רצ"ב) מבאר, שהתפילות הם כנגד שלושת השבתות החשובות ביותר מאז ומעולם:

תפילת ערבית - היא כנגד **שבת בראשית**, ועל כן אומרים בה: **"תכלית מעשה שמים וארץ וכו' ויכולו השמים והארץ וכל צבאם"**, כי היא כנגד השבת הראשונה מבריאת העולם, שבו שבת ה' ממלאכתו.

תפילת שחרית - כנגד שבת מתן תורה, שכן במסכת שבת (דף ו:) מבואר, שלכולי עלמא ניתנה תורה בשבת. ולכן רק בתפילת שחרית מוזכר משה רבינו, שניתנה לו תורה בהר סיני.

ותפילת מנחה - תהיה כנגד שבת שלעתיד לבוא, שאז "אתה אחד ושמך אחד" - "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

הקב"ה הזדווג עם עם ישראל על ידי השבת!

ובאבודרהם (מעריב של שבת) תירץ הסבר נוסף, שמבאר את עומק שבת קודש: בערבית - מדגישים את הקידושין בין הקב"ה לעם ישראל - "אתה קדשת!" בשחרית - מדגישים את השמחה בקידושין הללו - "ישמח משה!" ובמנחה - הייחוד בין החתן לכלה [חדר ייחוד] - "אתה אחד!" אך עתה יש להבין, מה הקשר של הזיווג בין הקב"ה לעם ישראל - לבין יום השבת?

והמתבונן היטב יבחין, שענין הקידושין מרומז בעצם בכל עניני השבת:

שכן **מרן רבי יוסף קארו** זצוק"ל (ב"י, סי' רס"ג) הביא **מדרש** (שוחר טוב צ"ב), שכל עניני השבת כפולים: קרבנו כפול - שני כבשים. מזונו כפול - שני עומרים במן, וכן לחם משנה הנהוג בימינו. עונשו כפול - "מחלליה מות יומת". ושכרו כפול - "וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד". אזהרתו כפולה - "זכור ושמור". וכמובן מדליקים בו שני נרות!

ויתכן שבא לרמז על ענין הזיווג בין איש לאשתו - כך בשבת, הכל כפול!

ומי הזיווג של שבת קודש? כיון ששבת היא הכלה - מי הוא החתן?

במדרש רבה (בראשית, י"א ח') מובא על הפסוק: "ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו" - אמר רבי שמעון בר יוחאי: אמרה שבת לפני הקב"ה: לכל הימים - א, ב, ג, ד, ה, ו - יש בן זוג, ורק לי אין? אמר לה הקב"ה: כנסת ישראל היא בן זוגך! וזהו שנאמר: "ויקדש אותו" - קידושין בין השבת לעם ישראל!

זיווג ימות השבוע: ראשון עם רביעי שני עם חמישי ושלישי עם

שישי

ותחילה יש להבהיר, מהו הזיווג של ששת ימי בראשית:

במדרש רבה (בראשית י"ב, ה') אמר רבי עזריה, שנזדווגו הימים בהפרש של

שלושה ימים:

יום ראשון נזדווג עם יום רביעי, והטעם פשוט ונפלא: כיון שהשמים נבראו ביום ראשון, ונגמרה מלאכתם ביום רביעי, בשעה שנבראו המאורות - שמש ירח וכוכבים. כי היכן הם תלויים? בשמים.

יום שני נזדווג עם יום חמישי, מאותו טעם: שכן המים העליונים, הופרדו ביום השני מהמים התחתונים, ונגמרה מלאכתם ביום חמישי - שאז נוצרו הדגים. והיכן הם שטים? במים.

יום שלישי נזדווג עם יום שישי, מהסיבה שביום השלישי נאמר: "ותראה היבשה", ונגמרה מלאכתו ביום השישי שנבראו האדם ובעלי החיים. והיכן הם מהלכים? על האדמה!

והביא הרב ברוך רוזנבלום פנינה נפלאה, בשם הגאון מוילנא:

זיווג פירושו תכלית! ואין זה מקרי שהימים השתדכו, א' - ד', ב' - ה', ג' - ו': כיון שהתכלית של יום ראשון, תכלית השמים - עבור מאורות השמים. ותכלית יום שני, תכלית הים - עבור הדגים. ותכלית יום שלישי, תכלית האדמה - עבור האדם!

באה השבת וטענה, לי אין תכלית - אין לי בן זוג!

אמר לה הקב"ה: לא סתם הורדתי פרק זמן של גן עדן לעולם הזה, יש לזה תכלית - עם ישראל! ועם ישראל הוא בן זוגך.

ואם כן, פתחנו פתח להתחיל להבין מהי המטרה בשבת!

הזיווג של שבת היא התורה!

במדרש אותיות דרבי עקיבא (אות א') כתוב: "כי לקח טוב נתתי לכם, תורתי אל תעזובו" - בשעת מתן תורה, אמר הקב"ה לעם ישראל: יש לי מקח טוב לתת לכם, בתנאי שתשמרו את התורה. אמרו עם ישראל להקב"ה: מה היא? אמר להם: עולם הבא. אמרו לו: תן לנו דוגמא בעולם הזה. נתן להם את השבת, מעין עולם הבא!

ובטור (סי' ר"צ) הביא מדרש: בכניסה לארץ ישראל אמרה התורה לפני הקב"ה: במשך ארבעים שנה למדו בני ישראל תורה, שהרי היה להם הכל: מן, באר ושפע כסף מביזת מצרים - לא היתה להם כל דאגה גשמית, כך שפנויים היו לשמוע כל היום דברי תורה ממשה רבינו ומשבעים הזקנים.

אבל עכשיו, נכנסים לארץ ישראל - זה הולך לשדהו, וזה לכרמו - ותורה מה תהא עליה?

אמר לה הקב"ה: אזווג לך את השבת!

יוצא שזהו העומק של יום שבת מלכתא: **"בואי כלה"** - יום שהוא מעין עולם הבא, יום שבטלים בו ממלאכה, יום שמיוחד אך ורק ללימוד תורה!

השבת היא הכלה, ועם ישראל שלומדים תורה הם החתן!

וממש כמו בגן עדן, שנהנים מזיו השכינה ולומדים תורה - כך בשבת קודש, מעין גן עדן - זוהי המטרה, ללמוד תורה!

התורה זה החתן!!! והשבת היא הכלה!! שכן תכלית השבת, למען ילמדו בה תורה!

ויאירו הדברים באור יקרות: לא די להמנע מל"ט **"מלאכות יצירה"** גשמיות, אלא המטרה העיקרית היא ליצור **יצירה רוחנית** בשבת, ללמוד תורה קדושה - ביום שבת קודש!

קרן אור פני משה

"ויקהל משה את כל עדת ישראל" - מבואר במדרש הגדול וכן במדרש ילקוט שמעוני: אמר הקב"ה למשה: הקהל קהילות ברבים, כדי שילמדו ממך תורה ביום השבת!

שהרי התורה ניתנה ביום השבת, כיון שכל תכליתו של יום זה היא למען ילמדו בו תורה! וזהו הזיווג וזוהי המטרה בשבת!!!

ומוסיף בעל הטורים עוד פנינה נפלאה ושואל: למה נסמכה פרשת **"קרן אור פני משה"** לפרשת **"ויקהל"**? ותירץ, שהטעם לכך הוא שאינו דומה אור פניו של אדם בשאר ימות השבוע, לקירון אור פניו ביום השבת!

וזהו שאומרים בשבת: **"ישמח משה במתנת חלקו וכו' - כליל תפארת בראשו"**. מהו **"כליל תפארת בראשו"**? הקירון אור פנים - שכן אפילו פניו של משה רבינו קרנו במיוחד ביום השבת. כי על ידי תורה שניתנה בשבת - זכה לאור מיוחד. וכך גם הציווי על כל אדם ואדם מישראל - שיקרנו פניו מאור התורה הקדושה.

"שלום עליכם מלאכי השרת"

ומעתה יובן הפזמון הנאמר בליל שבת קודש: **"שלום עליכם מלאכי השרת"**. אילו מלאכים מארחים בליל שבת קודש?

במסכת שבת (דף קי"ט:) אמר רבי חסדא: **"כל המתפלל בערב שבת ואומר "ויכולו", שני מלאכי השרת המלווין לאדם מניחין ידיהם על ראשו, ואומרים לו: "וסר עוונך וחטאך תכופר"**.

והוסיפו ברייתא, אמר רבי יוסי בן רבי יהודה: יש שני מלאכים שמלווין לאדם מבית הכנסת לביתו בליל שבת קודש. אחד מלאך טוב, והשני רע. וכשמגיעים לביתו, אם רואים נר דלוק ושולחן ערוך - המלאך הטוב אומר: "יהי רצון שיהיה כך גם בשבת הבאה", והמלאך הרע עונה בעל כורחו "אמן". ואם חלילה להיפך, המלאך הרע "מברך": "יהי רצון שיהיה כך גם בשבת הבאה", והמלאך הטוב עונה בעל כורחו "אמן". ומי הם המלאכים הללו?

אומר **הפרישה** (או"ח סי' רס"ב) בשם ספר **עקידת יצחק**, שלא יתכן מלאך עליון שהוא רע! אלא מדובר על היצר הטוב והיצר הרע!

היצר הטוב, שהוא **כח השכל**, שואף שהאדם יתעלה בשבת קודש. ואם הצליח להתכונן כראוי, מברכו ומחזקו להמשיך כך גם להבא. אבל היצר הרע, **כח התאוה**, "מברך" אותו אם נכשל במשימתו, שכן זוהי הצלחתו שלו - שהצליח להכשיל את האדם וממילא כחו התגבר והתחזק, ולכן מברכו שיצליח להכשילו גם להבא.

ואכן, **במסכת תענית** (דף י"א.) כתוב, שתמיד מלווים לאדם שני מלאכים, שהם יצר הטוב ויצר הרע, כמו שנאמר: "**כי מלאכיו יצוה לך**" - והם המלאכים שבאים לביתו בליל שבת.

ואת אלו המלאכים אנו מכבדים בכניסתם לביתנו בליל שבת, ולכבודם אומרים: "**שלום עליכם מלאכי השרת מלאכי עליון**", מאחר שהם המניע של כל תפקידנו בעולם הזה.

אלא שקשה: מה טעם שדווקא ליל שבת קודש, הוא עת המבחן של שני היצרים?

והסיבה היא, שליל שבת הוא זמן ההתגוששות בין הנשמה לגוף!

הגוף החומרי, רוצה להמשיך את השפעת האכילה, השתייה, השינה ושאר הנאות העולם הזה גם בשבת קודש.

ואילו הנשמה, שהיא חלק אלוק ממעל - רוצה להנות מכך שסוף סוף הגיע היום שהוא מעין עולם הבא, יום שמתאים לה כל כך.

ולכן, הנשמה והגוף רבים.

תורת חסד - א / חנן, אילן בן שלום {עמוד 622} (2206465)

על ידי שבת שהיא הכלה והתורה שהוא החתן הזדווגו עם ישראל לקב"ה!

ומעתה, אור גדול -

בז' בסיון היתה החתונה החשובה והמפוארת ביותר על פני תבל - הקב"ה
נשא את עם ישראל!

שנאמר: "תורה ציווה לנו משה מורשה קהילת יעקב" - מלשון מאורסה -
"וארסתיך לי לעולם!"

ואיך יתכן הדבר, כיצד יכול עם ששקוע בהבלי העולם הזה, בגשמיות
וחומריות, להיות כלה לקב"ה, שהוא קודש קדשים???

אם יקדשו את עצמם על ידי התורה!

ומטעם זה, באותו מעמד נישואין - כפה עליהם הר כגיגית, ממש כמו חופה
- ונתן להם את התורה!

ואותו יום שבת היה...

כיון שאלו הם שני זיווגים הגונים:

את יום שבת קודש מזווגים לתורה הקדושה! זיווג בין קודש לקודש! מין
במינו!

ועל ידי השבת שהיא הכלה, והתורה שהיא החתן - מזווגים את עם ישראל
ככלה לקב"ה!

כי בעזרת הזיווג בין יום שבת קודש והתורה הקדושה - נעשים עם ישראל
להיות עם קדוש, וראויים להיות ככלה לקב"ה!!!

וזהו עומק דברי חז"ל: הקב"ה, ישראל ואורייתא - חד הוא!

ולכן ביום שבת קודש מקהילים קהילות ברבים, ולומדים כולם יחד את
התורה הקדושה בצוותא. ולא די לשבות "ממלאכת יצירה" - להתרחק מיצירות
גשמיות! לא זהו העיקר. אלא, זהו הזמן "ליצור יצירה רוחנית" - תורה מתוך
קדושה, אשר הבן איש חי (ש"ש שמות) כבר אמר ש"שעה אחת של לימוד תורה
בשבת קודש, שווה אלף שעות לימוד תורה ביום חול!"

"בואי כלה שבת מלכתא!"

השבת היא הכלה של התורה!

